

СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ COVID-19

Анотація. Розглянуто сутність понять «стійкість національної економіки», «стійкість банківського сектору» та «коронакриза». Визначено три ключові властивості стійкості національної економіки: здатність уникнути, витримати та відновитися від дії шоківих впливів. Визначено ознаки стійкості банківського сектору: забезпечення фінансування необхідних запасів власними оборотними засобами; пропорційне розширення фінансових ресурсів; підтримка ліквідності та платоспроможності на належному рівні; збалансованість розвитку всіх елементів фінансових ресурсів; безперервний розвиток якісної та кількісної діяльності. Проаналізовано економічні нормативи діяльності банківських установ України. Досліджено заходи державної підтримки банківського сектору України в умовах пандемії COVID-19. Запропоновано напрями забезпечення стабільного розвитку банківських установ в умовах коронакризи.

Ключові слова: стійкість національної економіки, стійкість банківського сектору, пандемія COVID-19, коронакриза, шоківі впливи, економічні нормативи діяльності банків.

RESILIENCE OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE
UNDER THE CONDITIONS OF COVID-19

Summary. The purpose of the study is to assess the resilience of the banking sector of Ukraine in the context of the COVID-19 pandemic and to substantiate recommendations for its stable operation. The essence of the concepts "resilience of the national economy", "resilience of the banking sector" and "corona crisis" is considered. Three key properties of the resilience of the national economy have been identified: the ability to avoid, withstand and recover from shocks. Signs of resilience of the banking sector have been identified: ensuring the financing of necessary reserves with own working capital; proportional expansion of financial resources; maintaining liquidity and solvency at the appropriate level; balanced development of all elements of financial resources; continuous development of qualitative and quantitative activities. To assess the resilience of the banking sector, the economic standards of banking institutions for the period from March 2020 to March 2021 were analyzed. It was found that the COVID-19 pandemic did not significantly impair the stable development of the banking sector of Ukraine. Banking institutions have managed to maintain a significant margin of financial stability and lending potential. Measures of state support of the banking sector of Ukraine in the context of the COVID-19 pandemic in the following areas: inspections and measures of influence, regulation of the discount rate, liquidity and solvency, refinancing of banks, debt restructuring are studied. In general, the measures taken by the NBU helped to quickly prevent the negative impact of the crisis on the development of the banking sector. The directions of ensuring stable development of banking institutions in the conditions of coronary crisis are offered: create new innovative products and technologies; increase the level of information openness; switch to full digital service; increase the level of depositors' confidence in the bank; introduce flexible lending conditions; to improve the communication policy of the bank, the target segment of which is the population. Banks need to take into account the potential consequences of the coronary crisis and develop new approaches in their activities to ensure stable development, customer retention and competitive advantage in the market.

Keywords: resilience of the national economy, resilience of the banking sector, the COVID-19 pandemic, the corona crisis, shock influences, economic standards of banks.

Постановка проблеми. Події 2020 року, що пов'язані зі спалахом пандемії COVID-19, змінили економічні реалії розвитку більшості країн світу та України в тому числі. Перед країнами постало питання – наскільки швидко вони зможуть адаптуватися до нових макроекономічних умов та ефективно протидіяти шоківим впливам пандемії COVID-19.

Для України коронакриза наклалась на проблеми, які не повністю були вирішені після світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр., коли кризові явища в банківському секторі швидко вразили національну економіку в цілому та спричинили її падіння на 35,6% [1]. З того часу було прийнято безліч заходів для недопущення в майбутньому кризи такого масштабу, включаючи введення Базель III та інших

вимог до фінансової звітності для підвищення стійкості та прозорості банківського сектору. Однак, у 2014–2016 рр. Україна знов пережила кризу банківського сектору та ліквідацію 77 неплатоспроможних банків. Тоді Рада Національного банку оцінила втрати економіки у 38% ВВП [2].

Розповсюдження глобальної пандемії COVID-19 на початку 2020 р. неминуче спіткало Україну. Уряд оперативно почав реалізовувати протиепідемічні заходи, які необхідні були для протидії поширенню коронавірусної інфекції на території країни. Однак, запровадження карантинних заходів негативно позначилось на фінансовому стані сектора домогосподарств і бізнесу, що призвело до уповільнення економічного розвитку. Зважаючи на такі негативні процеси, роль банківського сектору у напрями

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6883-711X>

стабілізації економічного розвитку країни, як ніколи зростає.

Банківський сектор України являє собою сукупність різних видів банківських установ, які діють в рамках єдиного грошово-кредитного механізму. На сьогоднішній день банківський сектор можна розглядати в якості одного з найбільш важливих секторів національної економіки. Його діяльність відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного економічного розвитку України. В сучасних умовах ключовим завданням держави є підтримка стійкості банківського сектора, який забезпечує:

- концентрацію вільних капіталів і ресурсів, необхідних для підтримки безперервності виробництва;
- впорядкування і раціоналізацію грошового обігу;
- направлення накопичених коштів у найбільш перспективні галузі економіки;
- надходження грошових коштів до економічних суб'єктів для поточних розрахунків і розвитку економіки.

Банки є основними фінансовими посередниками в економіці, які здатні вплинути на економічний розвиток країни, та на економічні наслідки пандемії COVID-19. Відповідно, від того наскільки стабільно та ефективно організована їх діяльність в умовах коронакризи, залежить поступальний розвиток національної економіки з усіма її зв'язками та взаємозалежностями. Добре структуровані, продумані і організовані дії банків, що відповідають як інтересам суспільства, так і інтересам акціонерів, можуть сприяти згладжуванню проявів пандемії COVID-19 на розвиток економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему стійкості економічних систем активно вивчають українські та іноземні дослідники. Зокрема дослідженню перспектив зміцнення фінансової стійкості банківської системи України присвячені публікації Л. Шемаєвої [3], А. Рамського [4], В. Варцаби [5], М. Федішина, А. Жаворонюка, Н. Ковальчука [6]. Проблема фінансового стану банків в умовах кризових явищ розкрита в працях Г. Карчева [7], К. Руза, М. Гонсалеса, Дж. Газкеса [8], М. Мартінеса, Г. Лотті, А. Пауелла [9], К. Вільямса [10].

Ціль статті. Метою дослідження є оцінювання стійкості банківського сектору України в умовах пандемії COVID-19 та обґрунтування рекомендацій щодо його стабільного функціонування.

Виклад основного матеріалу. Банківський сектор є основним постачальником кредитних ресурсів в реальний сектор економіки. Через банківські установи проходять розрахунково-касові операції організацій і приватних клієнтів, переказ грошей, крім видачі кредитів банки також надають послуги факторингу та лізингу. У банках зберігається основна частина заощаджень населення.

Досліджуючи проблему стійкості банківського сектору, варто визначити сутність понять «стійкість національної економіки» та «стійкість банківського сектору». Зокрема, Організація економічного співробітництва та розвитку під стійкістю національної економіки розуміє здатність економічної системи зменшувати вразливість до

шокових впливів, протидіяти їм і швидко відновлюватися [11]. Національна асоціація округів США обґрунтовує стійкість, як здатність економічної системи передбачити, адаптуватися і використовувати умови, які змінюються, у власних інтересах [12]. Європейська комісія визначає стійкість, як здатність економіки уникнути або витримати шоківий вплив і швидко відновитися, збільшуючи валовий внутрішній продукт (ВВП) на потенційний докризовий рівень [13]. Таким чином, стійкість національної економіки характеризується трьома властивостями: здатністю уникнути, витримати та відновитися від дії шокових впливів.

Під стійкістю банківського сектору варто розуміти здатність банківських установ відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі під дією шокових впливів. Розрізняють три основні види стійкості банківського сектору за стабільністю його роботи:

1) нормальна стійкість, яка характеризується стабільною діяльністю, відсутністю неплатежів чи затримки виконання своїх зобов'язань, стабільною рентабельністю;

2) нестійкий фінансовий стан, що характеризується затримкою платежів, неможливістю своєчасно виконувати окремі свої зобов'язання, низьким рівнем рентабельності тощо;

3) кризовий фінансовий стан, який характеризується регулярними неплатежами, наявністю простроченої заборгованості [14].

Банківський сектор покликаний задовольняти постійно зростаючі потреби сучасного суспільства в послугах і продуктах банківських установ. Його основна функція зосереджена на наданні посередницьких послуг в трансфері грошових коштів і кредитів між покупцями і продавцями. Ключовими ознаками стійкості банківського сектору є:

- забезпечення фінансування необхідних запасів власними оборотними засобами;
- пропорційне розширення фінансових ресурсів;
- підтримка ліквідності та платоспроможності на належному рівні;
- збалансованість розвитку всіх елементів фінансових ресурсів;
- безперервний розвиток якісної та кількісної діяльності.

Досліджуючи проблему стійкості банківського сектору в умовах пандемії COVID-19, варто визначити сутність поняття «коронакриза». Загалом під економічною кризою розуміють явище в економіці, що характеризується загостренням наявних соціально-економічних протиріч і диспропорцій. Економічні кризи в залежності від їх масштабів поділяють на локальні, які захоплюють частину економічної системи, та загальні, які відбуваються в усіх галузях і сферах національної економіки.

Пандемія COVID-19 стала причиною серйозних соціально-економічних наслідків, які спричинили кризовий стан світової економіки. Безпосередньо пандемія привела до закриття підприємств в країнах з високим відсотком хворих, різкого зростання попиту на продукти повсякденного споживання, спекуляцій на ринку певних товарів: противірусних препаратів, са-

нітарних масок, дезінфікуючих засобів. Одним з найпоширеніших заходів, покликаних завадити поширенню коронавірусної інфекції між країнами, було закриття зовнішніх кордонів, включаючи повітряні, сухопутні і морські. Пандемія також торкнулася системи освіти в усьому світі, що призвело до масового закриття шкіл та університетів. Таким чином, під коронакризою варто розуміти кризовий стан світової економіки, що викликаний пандемією COVID-19.

Банківський сектор України підійшов до початку пандемії COVID-19 з великим запасом капіталу: у I кварталі 2020 р. прибуток банківського сектору зріс на 23,8% у порівнянні з IV кварталом 2019 р. і становив 16 млрд. грн. [15]. Для оцінки стану банківського сектору України проаналізуємо динаміку кількості банківських установ та їх активів у 2016–2021 рр. (рис. 1).

Кількість діючих банківських установ має тенденцію до зниження, що викликано посиленням вимог з боку Національного банку України щодо розміру активів, нормативів достатності капіталу та поточної ліквідності. Це, в свою чергу, дозволило виключити з банківського сектору нестійкі банки, іншими словами провести його очистку. За період з 2016 р. по 2021 р. було лікві-

довано 43 банківські установи. Станом на 01 січня 2021 р. в Україні діють 74 банки.

Проведена з 2016 року очистка банківського сектору наразі розгорнулася сприятливою стороною, так як в результаті цих заходів з ринку пішли сумнівні, нежиттєздатні та неплатоспроможні банківські установи. Якби вони залишились на ринку, то це могло б спровокувати кризу неплатежів, масове невиконання фінансових зобов'язань та скорочення обсягу активів, що значно дестабілізувало б ситуацію у банківському секторі в умовах коронакризи. Динаміка сумарних активів українських банків у 2016–2021 рр. наведена на рис. 2.

Сумарними банківськими активами є кошти власного капіталу банківських установ і кошти вкладників, які розміщені з метою отримання прибутку. За період з 2016 р. по 2021 р. сумарні активи українських банків зросли на 568 429 млн. грн. Зростання обсягу активів та їх концентрації зумовлено скороченням кількості банків на ринку, що привело до розподілу їх часток між існуючими платоспроможними банками. Загалом банківський сектор України характеризується високим рівнем конкуренції та значним фінансовим потенціалом.

При оцінці стійкості банківського сектору варто скористатись державною системою економічних нормативів, що викладена в «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні». Ця інструкція розроблена з метою забезпечення стабільної діяльності банків та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності. Інструкція визначає перелік показників, їх порогові значення (граничні норми) та правила розрахунку [18]. Економічні нормативи діяльності банків України у 2020–2021 рр. наведено у таблиці 1.

Регулятивний капітал здійснює покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності. Цей норматив забезпечує захист вкладів, фінансову стійкість та стабільність банківської діяльності [20]. Значення нормативу відповідало пороговому, як у березні 2020 р., так і в березні 2021 р. За відповідний період норматив зріс на 26 164,7 млн. грн.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу відображає здатність банківської системи своєчасно та в повному обсязі розрахуватись за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру [20]. Норматив відповідав пороговому значенню за досліджуваний період та зріс на 2,24 % за рік.

Норматив достатності основного капіталу відображає рівень достатності капіталу з огляду на загальний обсяг діяльності банківського сектору та неза-

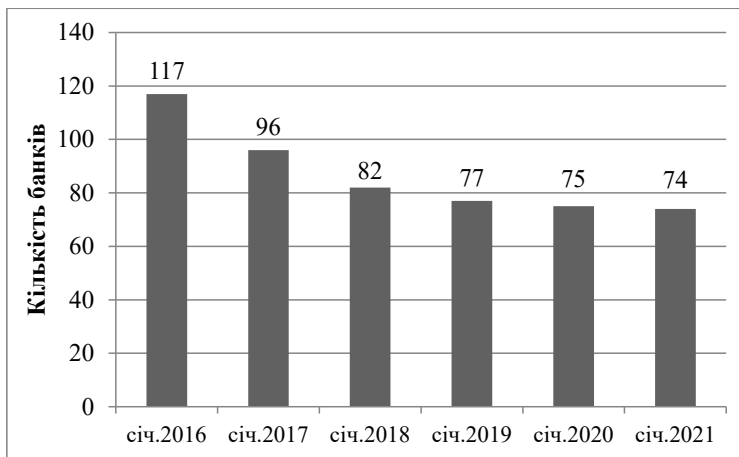

Рис. 1. Динаміка банківських установ в Україні у 2016–2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [16]

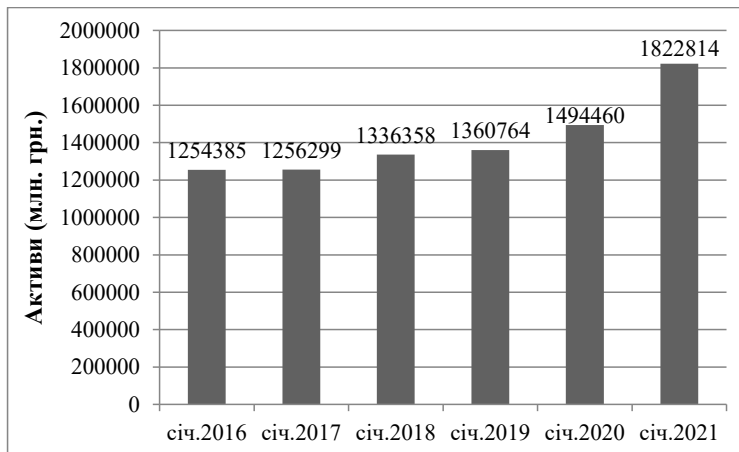

Рис. 1. Динаміка сумарних активів українських банків у 2016–2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними [17]

Таблиця 1

Економічні нормативи діяльності банків України у 2020–2021 рр.

№	Нормативи		Порогове значення	Станом на 01.03.21	Станом на 01.03.20	Відхилення
1	H1	Регулятивний капітал (млн. грн.)	≥ 120 млн. грн.	175 429,2	149 264,5	+ 26 164,7
2	H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (%)	≥ 10 %	22,36	20,12	+ 2,24
3	H3	Норматив достатності основного капіталу (%)	≥ 7 %	15,95	14,11	+ 1,84
4	H6	Норматив короткострокової ліквідності (%)	≥ 60 %	87,79	95,62	- 7,83
5	H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (%)	≤ 25 %	20,09	18,14	+ 1,95
6	H8	Норматив великих кредитних ризиків (%)	≤ 8-мікратного розміру регулятивного капіталу	98,03	112,55	- 14,52
7	H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (%)	≤ 25 %	3,61	6,70	- 3,09
8	H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (%)	≤ 15 %	0,0002	0,0002	0
9	H12	Норматив загальної суми інвестування (%)	≤ 60 %	0,10	0,13	- 0,03

Джерело: розроблено автором за даними [19]

лежно від розміру ризиків, які загрожують його діяльності. Значення цього показника відповідало пороговому за відповідний період та зросло на 1,84 % за рік.

Норматив короткострокової ліквідності визначає мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року [20]. Значення нормативу відповідало пороговому, як у березні 2020 р., так і в березні 2021 р. За відповідний період показник скоротився на 7,83 %, що є незначним відхиленням.

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань [20]. Даний норматив відповідав пороговому значенню у досліджуваному періоді та зріс на 1,95 % за рік, що свідчить про спроможність контрагентів виконувати свої зобов'язання у повному обсязі.

Норматив великих кредитних ризиків встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів [20]. Цей норматив відповідав пороговому значенню за період з березня 2020 р. до березня 2021 р, тобто не перевищував регулятивний капітал у 8 кратному розмірі (800%). За відповідний період показник скоротився на 14,52 %, що є незначним відхиленням.

Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами встановлюється для обмеження ризику та негативного впливу від кредитних операцій на діяльність банку. Цей норматив відповідав пороговому значенню за досліджуваний період та скоротився на 0,03 % за рік, що є незначним відхиленням.

Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою встановлюється з метою обмеження ризику, пов'язаного з інвестуванням

в акції, паї, частки та інвестиційні сертифікати окремої юридичної особи [20].

Порівняння фактичних значень нормативу інвестування в цінні папери окремо за кожною установою з пороговим значенням дозволяє зробити висновок про низьку інвестиційну активність банківського сектору, оскільки норматив мав низьке значення 0,0002 % та не зазнав змін з березня 2020 р. до березня 2021 р., що свідчить про мінімальні ризики інвестування для українських банків.

Норматив загальної суми інвестування встановлюється з метою обмеження ризику, пов'язаного зі здійсненням банком інвестиційної діяльності [20]. Норматив відповідав пороговому значенню у досліджуваному періоді та скоротився на 0,03 % за рік. Загалом значення цього нормативу є досить малим, що свідчить про низький рівень інвестиційної діяльності банківських установ.

Отже, проаналізувавши економічні нормативи діяльності банківських установ за період з березня 2020 р. до березня 2021 р., можемо зробити висновок, що пандемія COVID-19 не призвела до значного порушення стабільного розвитку банківського сектора України. Банківські установи зуміли зберегти значний запас фінансової стійкості та потенціалу до кредитування. Суттєвою допомогою банкам виявилися вчасно розроблені НБУ і урядом заходи підтримки на час запроваджених обмежувальних заходів, у тому числі посиленого карантину. Заходи підтримки банківського сектора України в умовах COVID-19 наведено у таблиці 2.

Безумовно пандемія COVID-19 вплинула на розвиток банківського сектора України, так як карантинні заходи привели до фінансових труднощів, безробіття і падіння реальних доходів населення, що для банків означало зростання простроченої заборгованості, зміну поведінкової моделі клієнтів. Реструктуризація кредитів стала одним

Заходи підтримки банківського сектора України в умовах COVID-19

№	Напрямок	Антикризові заходи
1	Інспекційні перевірки та заходи впливу	До червня 2021 р. на банки не накладатимуться штрафи за недотримання вимог до показників капіталу, ліквідності, кредитного ризику.
		На період кризи відкладено проведення стрес-тестування банків та спрощено нормативи.
		Призупинено проведення всіх видів виїзних перевірок до останнього дня місяця, коли буде скасовано карантин.
2	Регулювання облікової ставки	З 13 березня 2020 р. було знижено облікову ставку до 10 %.
		З 24 квітня 2020 р. було знижено облікову ставку до 8 %.
		З 12 червня 2020 р. було знижено облікову ставку до 6 %.
		З 5 березня 2021 р. облікову ставку підвищили до 6,5 %.
3	Забезпечення ліквідності та платоспроможності	З березня 2020 року було відкладено запровадження буферів консервації капіталу та системної важливості.
		Відкладено на два роки введення норми про облік в структурі високоліквідних активів в іноземній валюті не більше 80 % залишків на кореспондентських рахунках в іноземних банках з рейтингом вище інвестиційного класу.
		Змінено операційну схему реалізації грошово-кредитної політики, щоб надати банкам більшу гнучкість в управлінні ліквідністю.
		Банкам було надано більше часу для очищення балансу від активів, які не використовуються під час здійснення банківської діяльності. Йдеться переважно про об'єкти житлової та комерційної нерухомості, які банки отримали на баланс у процесі стягнення заставного майна за кредитами.
4	Рефінансування банків	Запроваджено механізм довгострокового рефінансування банків (на строк до 5 років).
5	Реструктуризація заборгованості	У частині реструктуризації заборгованості виробників «зеленої» електроенергії банкам дозволено не застосовувати окремі ознаки дефолту, якщо реструктуризації будуть проведені до 30 квітня 2021 р.
		Банкам рекомендовано розробити стандартизовані програми реструктуризації масових кредитних програм для фізичних та юридичних осіб.

Джерело: розроблено автором за даними [21]

з основних каналів підтримки населення, бізнесу та національної економіки в умовах коронакризи.

Загалом вжиті НБУ заходи сприяли швидкому запобіганню негативного впливу кризових явищ на розвиток банківського сектору. Варто зазначити, що негативний вплив пандемії COVID-19, зокрема, уповільнення розвитку економіки і падіння виробництва, а також карантинні обмеження призвели до скорочення ВВП України у 2020 р. на 4,2 %, що насправді є незначним відхиленням.

Висновки та пропозиції. Таким чином, банківський сектор України увійшов у коронакризу, як ніколи підготовленим. Є велика різниця між тим, що відбувалось з банками під час фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. та кризи 2014–2016 рр. Банки у 2020–2021 рр. були докапіталізованими, характеризувались достатнім рівнем ліквідності та прибутковості.

В умовах пандемії COVID-19 банкам довелося пристосовуватись до нових умов та враховувати безліч чинників, таких як: нова модель взаємодії

«банк-клієнт», економічна нестабільність, жорсткі умови конкуренції, тиск з боку регулятора та держави. Хоча протягом досліджуваного періоду банківський сектор характеризувався нормальною стійкістю, однак, все ще залишається вразливим в разі подальших непередбачуваних шоків впливів і невизначених подій.

Наразі банкам необхідно врахувати потенційні наслідки коронакризи та розробити нові підходи у своїй діяльності для забезпечення стабільного розвитку, збереження клієнтів та конкурентних переваг на ринку. Для цього керівництво банків має сконцентрувати особливу увагу на таких напрямках:

- створити нові інноваційні продукти та технології;
- підвищити рівень інформаційної відкритості;
- перейти на повне цифрове обслуговування;
- підвищити рівень довіри вкладників до банку;
- впроваджувати гнучкі умови кредитування;
- удосконалювати комунікаційну політику банку, цільовим сегментом якого є населення.

Список літератури:

1. Гальчинський А. С. Вилікувати економіку можна тільки на ліберальних засадах. *Дзеркало тижня*. 2010. № 6(786).
2. Interfax-Україна. Рада НБУ оцінила втрати економіки від банківської кризи 2014–2016 рр. у 38% ВВП. 2017. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/433985.html>
3. Шемаєва Л. Г. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України. *Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень*. Київ, 2020. 29 с.
4. Ramskyi A., Budnichenko I. Financial stability of a bank – factor of stability of banking system. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2018. № 2. Р. 5–11.
5. Варцаба В. І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. № 1(51). С. 311–315.

6. Федішин М. П., Жаворонок А. В., Ковальчук Н. О. Аналітична оцінка фінансової стійкості та стабільності банківської системи України на основі індикаторів. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. № 6(74). С. 83–88.
7. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. С. 1–9.
8. Ruza C., Cuesta-Gonzalez M., Paredes-Gazquez J. Banking system resilience: an empirical appraisal. *Journal of Economic Studies*. 2019. № 46(6). URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-06-2018-0199/full/html>
9. Martinez M., Lotti G., Powell A. Resilience and fragility in global banking: Impacts on emerging economies. *VoxEU & CEPR*. 2020. URL: <https://voxeu.org/article/resilience-and-fragility-global-banking-impacts-emerging-economies>
10. Williams Q. The role of banks in building post-pandemic resilience. *Beneficial state foundation*. 2020. URL: <https://beneficialstate.org/perspectives/the-role-of-banks-in-building-post-pandemic-resilience/>
11. OECD economic policy paper. Strengthening economic resilience: insights from the post-1970 record of severe recessions and financial crises. Paris, 2016. 30 p.
12. Center for Economic Development Research. What is Economic Resilience? January 9, 2017. URL: <http://cedr.gatech.edu/what-is-economic-resilience/>
13. Economic resilience in EMU. European Commission. Directorate general economic and financial affairs. Brussels, 2017. 13 p. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/23535/eurogroup-15-september-item1-com-note-economic-resilience-in-emu.pdf>
14. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: www.bank.gov.ua
15. Національний банк України. Огляд банківського сектору. Травень 2020. 12 с.
16. Мінфін. Кількість комерційних банків в Україні з 2008 по 2021 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
17. Мінфін. Сумарні активи українських комерційних банків з 2008 по 2021 рр. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
18. Постанова НБУ. Про затвердження «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 № 368.
19. Національний банк України. Дані наглядової статистики. Економічні нормативи. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>
20. Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України : постанова Національного банку України від 30.04.2009 р. № 259.
21. Національний банк України. Підтримка банків та економіки на період дії карантинних заходів. 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zaprovdjeno-antikrizovi-zahodi-dlya-pidtrimki-bankiv-ta-ekonomiki-pid-chas-posilenogo-karantinu>

References:

1. Halchynskiy A. S. (2010) Vylikuvaty ekonomiku mozhna tilky na liberalnykh zasadakh [It is possible to cure the economy only on a liberal basis]. *Dzerkalo tyzhnia*, vol. 6(786).
2. Interfax-Ukraine (2017) Rada NBU otsynyla vtraty ekonomiky vid bankivskoi kryzy 2014–2016 rr. u 38% VVP [The NBU Council estimated the economic losses from the banking crisis of 2014–2016 at 38% of GDP]. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/433985.html>
3. Shemaieva L. H. (2020) Problemy ta perspektyvy zmitsnennia stiikosti finansovoi systemy Ukrainy [Problems and prospects for strengthening the stability of the financial system of Ukraine]. *Analitichna dopovid Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen*. Kyiv, 29 p.
4. Ramskiy A., Budnichenko I. (2018) Financial stability of a bank – factor of stability of banking system. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, vol. 2, pp. 5–11.
5. Vartsaba V. I. (2018). Problemy zabezpechennia finansovoi stiikosti bankivskoi systemy Ukrainy [Problems of ensuring the financial stability of the banking system of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, vol. 1(51), pp. 311–315.
6. Fedyshyn M. P., Zhavoronok A. V., Kovalchuk N. O. (2019) Analitichna otsinka finansovoi stiikosti ta stabilnosti bankivskoi systemy Ukrainy na osnovi indyikatoriv [Analytical assessment of financial stability and stability of the banking system of Ukraine on the basis of indicators]. *Hroshi, finansy i kredyt*, vol. 6(74), pp. 83–88.
7. Karcheva H. T. (2020) Finansovyi stan bankiv Ukrainy v umovakh zahrozy svitovoi finansovo-ekonomichnoi kryzy [Financial condition of Ukrainian banks in the face of the global financial and economic crisis]. *Efektivna ekonomika*, vol. 3, pp. 1–9.
8. Ruza C., Cuesta-Gonzalez M., Paredes-Gazquez J. (2019) Banking system resilience: an empirical appraisal. *Journal of Economic Studies*, vol. 46(6). URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JES-06-2018-0199/full/html>
9. Martinez M., Lotti G., Powell A. (2020) Resilience and fragility in global banking: Impacts on emerging economies. *VoxEU & CEPR*. URL: <https://voxeu.org/article/resilience-and-fragility-global-banking-impacts-emerging-economies>
10. Williams Q. (2020) The role of banks in building post-pandemic resilience. *Beneficial state foundation*. URL: <https://beneficialstate.org/perspectives/the-role-of-banks-in-building-post-pandemic-resilience/>
11. OECD economic policy paper (2016) Strengthening economic resilience: insights from the post-1970 record of severe recessions and financial crises. Paris, 30 p.
12. Center for Economic Development Research (2017) What is Economic Resilience? URL: <http://cedr.gatech.edu/what-is-economic-resilience/>
13. Economic resilience in EMU (2017) European Commission. Directorate general economic and financial affairs. Brussels, 13 p. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/23535/eurogroup-15-september-item1-com-note-economic-resilience-in-emu.pdf>
14. Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiyniy sait. URL: www.bank.gov.ua
15. Natsionalnyi bank Ukrainy (2020) Ohliad bankivskoho sektoru, 12 p.
16. Minfin. Kilkist komertsiiynykh bankiv v Ukraini z 2008 po 2021 rr. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>

17. Minfin. Sumarni aktyvy ukrainskykh komertsiiynykh bankiv z 2008 po 2021 rr. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/>
18. Postanova NBU. Pro zatverdzhennia «Instruktsii pro poriadok rehuliuвання diialnosti bankiv v Ukraini» vid 28.08.2001 № 368.
19. Natsionalnyi bank Ukrainy. Dani nahliadovoi statystyky. Ekonomichni normatyvy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>
20. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro rehuliuвання Natsionalnym bankom Ukrainy likvidnosti bankiv Ukrainy: postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 30.04.2009 r. № 259.
21. Natsionalnyi bank Ukrainy (2020) Pidtrymka bankiv ta ekonomiky na period dii karantynnykh zakhodiv [Support for banks and the economy during the quarantine period]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zaprovadjeno-antikrizovi-zahodi-dlya-pidtrimki-bankiv-ta-ekonomiki-pid-chas-posilenogo-karantynu>